

Pasningsvejledning

Degu

Deguen (*Octodon degus*) er den eneste art i familien Octodontidae, der holdes privat i Danmark.
Foto: Vladimir Motycka

- 1 Dyreart
- 2 Fuldvoksen størrelse
- 3 Forventet levealder
- 4 Anbefalet størrelse og indretning af anlæg eller bur
- 5 Særlige pasningsbehov, herunder krav til temperatur
- 6 Stimulering og behov for motion
- 7 Fodring
- 8 Sociale behov
- 9 Formering, yngelpleje og eventuel neutralisation
- 10 Typiske tegn på sygdom og nedsat trivsel
- 11 Øvrige informationer

1 Dyreart

Octodon degus

Degu (Common degu; Brushtailed rat)

Deguen er en gnaver (Rodentia) tilhørende familien Octodontidae. Familien omfatter 11-13 arter af deguer og beslægtede arter, som alle kun er udbredt naturligt i det sydvestlige Sydamerika. Slægten *Octodon* inkluderer fire arter. I Danmark er *O. degus* den eneste art i familien, der holdes privat.

2 Fuldvoksen størrelse

Kropslængden er ca. 13-19 cm plus halen i knap tilsvarende længde. Vægten kan variere fra 125-400 g.

Hunner har normalt fire par dievorter. Det kan være svært at kende forskel på kønnene, især hos unge individer. Afstanden mellem anus og kønsåbning er større hos hanner end hos hunner.

Sværhedsgrad:
Mellem

Kort om dyret

- Ca. 13-19 cm; 125-400 g
- Ca. 5-8 år gammel
- Dagaktiv
- Voliere min. 100 x 80 cm og 100 cm høj med grave- og klatremuligheder
- Kan holdes ude, men skal da altid have frostfrie områder og kunne grave dybe gange i jorden
- Kræver jævnlige sandbad
- Graver naturligt underjordiske gangsystemer og klatrer godt
- Æder kun vegetabilsk føde og laver fødeforråd
- Lever i mindre grupper og skal altid holdes min. 2 sammen
- Drægtig i ca. 3 måneder og føder typisk 4-6 unger
- **Bemærk:** Må aldrig fastholdes i halen, da huden kan knække af

Udbredelse og levesteder

Denne degu-art er kun udbredt i det centrale Chile fra kysten til den vestlige del af Andesbjergene op til 1,2 km's højde. Deguens levesteder er typisk mere åbne områder med småbuske, krat, klipper og sten.

Deguens naturlige pelsfarve er øverst brun med mørkegrå stænk, mens undersiden og typisk rundt om øjnene er lysere. Andre farvevarianter kan forekomme.

Halen har ved basen helt korte, stive hår, som bliver længere, blødere og mørkere ud mod spidsen, så det former en sort kvast. Holdes deguen fast i halen, vil den hurtigt spinde omkring sig selv, hvorved huden omkring halehvirvlerne til sidst falder af – en mekanisme, der i naturen kan redde deguen fra et rovdyr. Herefter vil deguen selv bide de nøgne hvirvler og resterende sener af. Halen vokser ikke ud igen.

Deguen har normalt kun fire veludviklede tæer på hver fod med tomten reduceret helt eller delvist bort (oftest på forfødderne). Ud over skarpe kløer på tæerne findes der lange, følsomme børster på bagføddernes tæer. Deguen ses ofte siddende på bagbenene, således at forpoterne er fri til at håndtere bl.a. fødeemner.

Deguens gullige fortænder er rodåbne, dvs. de vokser livet igennem.

3 Forventet levealder

I fangenskab bliver deguer normalt omkring 5-8 år, men de er set at blive ældre. I naturen bliver de fleste individer formentlig kun omkring 1-2 år.

4 Anbefalet størrelse og indretning af anlæg eller bur

Deguer er dagaktive, typisk mest aktive morgen og sen eftermiddag. De lever naturligt i kolonier, hvor individerne sammen leder efter føde, primært på jorden. De klatrer og springer meget rundt i grene på små træer, buske og på klippeafsatser. Derudover graver de et relativt kompliceret underjordisk gangsystem med flere udgange, som de opholder sig i, når de ikke søger efter føde. Bunker af smågrene, sten og ekskrementer oven på gangsystemet markerer tilsyneladende koloniens territorium.

På baggrund af deguens naturlige levevis og sociale behov bør de altid holdes minimum parvis, gerne flere sammen i harmoniske grupper.

Indendørs holdes de bedst i en rummelig voliere med passende lille trådmaskestørrelse, så de ikke kan undslippe eller komme i klemme. Volieren skal som minimum være 100 x 80 x 100 cm (l x b x h) for et par eller en han og to hunner, men meget gerne større. Anlæggets grundareal bør øges med mindst 25 % pr. ekstra voksne individ. Deguer kan gnave sig igennem plast og træ, så det anbefales altid at afskærme sådanne bure med volierenet. Man kan med fordel bruge et stort akvarium som underdel og bur af volierenet som top.

Deguer kan også holdes i udendørs anlæg, såfremt de altid har adgang til et frostfrit rum med huler, de kan isolere med hø, og kan grave tilstrækkeligt dybe gange i jorden. Da deguer både gnaver og graver meget, skal anlægget være således, at de ikke kan undslippe ved at gnave eller grave sig ud.

Ud over et stort grundareal bør anlægget bygges godt op i højden med flere platforme og grene (usprøjtede og 3-4 cm i diameter), som deguerne kan kravle rundt i, helst således at dyrene ikke risikerer at falde langt ned. Visse opdrættede deguer kan være mindre ferme til at klatre, specielt hvis de kommer fra anlæg, der ikke har givet mulighed for dette.

Bundlaget bør være tykt og af spåner, træflis samt jord. Redemateriale som hø bør altid være tilgængeligt. Deguerne skal altid have mulighed for at grave, og der skal være flere skjul, så alle individer samtidigt kan opholde sig i mørke omgivelser. Det er mest optimalt, hvis dyrene kan grave så komplekse underjordiske systemer, at de selv kan lave huler og reder under jorden. Tillader bundlaget ikke så komplekse systemer, skal der suppleres med redekasser, helst nedgravede, med plads til alle individer samtidigt.

Anlægget skal placeres uden for træk og konstant, direkte sollys (skygge skal altid

Deguens hale har naturligt en sort kvast for enden (øverste billede). Huden på halen kan dog let falde af, hvis man holder fast heri, hvorved halen forkortes (nederste billede). Hold derfor aldrig fast i deguens hale. Foto: Vladimír Motycka, Michael O. Jørgensen

Deguen graver i naturen underjordiske gangsystemer, og de bør altid have gravemuligheder i anlægget, helst så de kan grave gange og huler i bundlaget. Derudover bør de have godt med klatremuligheder og flere mørke skjul. Foto: Nanna Kristensen

være tilgængeligt) og ikke tæt på en varmekilde, f.eks. radiator. I anlægget skal være naturlig lys/mørke-cyklus (f.eks. naturligt dagslys).

Foderrester og ekskrementer fjernes og frisk vand gives dagligt. Vær opmærksom på, at eventuel føde gemmes som forråd, og her bør frisk føde (tørfoder undtaget) også fjernes dagligt, så det ikke rådner. Bundlaget skiftes efter behov, dog mindst 1-2 gange om måneden afhængigt af bundmateriale og anlæggets størrelse (jo mindre bur, des oftere skift). Bund og inventar bør rengøres grundigt med vand og neutral sæbe et par gange om måneden for at fjerne rester af urin og ekskrementer. Ved rengøring bør der dog sættes lidt bund/redemateriale tilbage, så noget af dyrenes dufte bevares, og stress således mindskes.

5 Særlige pasningsbehov, herunder krav til temperatur

Deguer holdes som udgangspunkt bedst i indendørs anlæg ved stuetemperatur, selvom de kan tåle en vis variation i temperaturen. Holdes de i udendørs anlæg, skal der altid være adgang til frostfrie områder og mulighed for at grave gange dybt i jorden (>1 m dybt).

Deguen sandbader for at holde pelsen ren, og der bør derfor en gang dagligt (mindst hver 2. dag) være et tungt (sikret fra at vælte) kar med rent og fint sand egnet til deguer (chinchilla-sand kan bruges).

Derudover bør der altid være gnavemateriale tilgængeligt, såsom usprøjtede, friske grene, som deguerne kan gnave i og slide tænderne på. Det anbefales yderligere også altid at have en mineral- og gnavesten tilgængelig for dyrene.

6 Stimulering og behov for motion

Deguer er meget nysgerrige og aktive dyr. Der bør derfor være masser af muligheder i anlægget for at undersøge diverse ting. Gem så vidt muligt foderemner forskellige steder i buret, så dyrene aktiveres med at lede efter dem. Nødder med skal (f.eks. jordnødder, valnødder) er gode at give i ny og næ og slider desuden på tænderne. Stimulering af deguernes naturlige graveadfærd er essentielt. Er det ikke muligt at give et dybt bundlag i det primære anlæg, kan der f.eks. tilbygges et jordfyldt terrarium, hvor deguerne har mulighed for at grave et gangsystem med huler.

Mere tamme individer, der kan lokkes tilbage med en godbid og let kan håndteres, kan lukkes ud af deres anlæg, evt. i en løbegård, så de kan undersøge et større område. Sørg for, at alle døre, vinduer og andre sprækker er lukket helt til, så de ikke kan undslippe eller risikerer at blive fastklemt. Sørg også for, at dyrene ikke har adgang til ledninger eller giftige planter. Deguer skal løftes roligt med to hænder, og kun hvis helt nødvendigt kan der kortvarigt holdes helt inde ved haleroden (aldrig i selve halen), mens der støttes under dyret. Ved for hård håndtering eller forskrækkelse kan deguer finde på at bide hårdt i forsvar.

Ud over et rummeligt anlæg med masser af muligheder for at løbe, kravle, klatre og grave kan et løbehjul (med fast bund, ikke tremmer, da halen kan komme i klemme) installeres. Et løbehjul bør dog aldrig være erstatning for et rummeligt anlæg, men bør kun bruges som supplement.

7 Fodring

Deguer spiser kun vegetabilsk føde, der i naturen består af græs, blade, bark, urter, plantefrø, nødder, korn og frugter, ofte suppleret med friske hestepærer og kolort i tørsæsonen (december-marts i Chile), og evt. deres egne ekskrementer. Deguer søger føde på jorden i grupper og laver et forråd i deres gangsystem.

Deguer skal fodres varieret med fiberholdig kost. Som grundkost bør gives en god degu- og chinchillablanding. Brug kun blandinger uden solsikkekerner, nødder,

Status i naturen

I det centrale Chile er deguen det mest almindeligt forekommende pattedyr, og arten er ikke truet (IUCN: Least concern).

Menneske & dyr

Visse steder anses deguen som et skadedyr, da den spiser afgrøderne og ødelægger jorden med sine gangsystemer.

Ud over til privat hold bruges deguen også til forskning, bl.a. i relation til diabetes og indlæring.

honning og andre sukker-/fedtholdige emner. Grundfoderet suppleres med vaskede grøntsager såsom gulerod, selleri, kål, majs, agurk, salat og kogte kartofler.

Sukker- og fedtholdige fødeemner som søde frugter (f.eks. æble, banan), rosiner og nødder bør kun gives i meget begrænset omfang grundet risiko for overvægt og diabetes. Proteintilskud i form af hundepiller eller universalfoder og tilskud af C-vitamin kan gives.

Hø og usprøjtede grene (f.eks. fra frugttræer) er med til at slide tænderne og bør altid være tilgængeligt sammen med frisk drikkevand, f.eks. i flaske.

8 Sociale behov

Deguen lever i naturen i mindre kolonier/grupper, ofte bestående af en han, flere hunner og deres unger. Sammen graver gruppen et stort, underjordisk gangsystem og forsvarede sammen deres territorium mod fremmede deguer. De sover ofte tæt sammen. Grundet dette stærke, sociale behov skal de altid holdes enten i par eller flere sammen.

I naturen er deguer sociale over for kolonifæller, mens de vil være aggressive over for fremmede individer. I fangenskab er deguen dog ofte avlet til at være mere social, således at man ofte med visse hensyn vil kunne sætte fremmede individer sammen. Voksne hanner kan dog især være svære at sætte sammen og vil med stor sandsynlighed komme op at toppes, medmindre anlægget er stort. To hanner sammen bør derfor være fra samme kuld og holdes uden hunner i nærheden. Ved sammensætning af fremmede individer bør man altid være meget opmærksom på, om de enes.

Det er ikke unormalt, at individer til tider toppes over f.eks. foder. Så længe dette er kortvarige episoder, og parret/gruppen i øvrigt trives fint sammen, er det ikke noget problem. Hvis de til gengæld generelt ikke kan enes, skal de skilles ad. Det kan ske, at individer, der engang trivedes fint sammen, pludselig ikke længere kan enes.

Deguer bruger en række lyde til at kommunikere med hinanden, bl.a. mere skingre toner og mere stille, "kvidrende" lyde. Desuden bruges urin til afmærkning i kommunikationen mellem artsfæller.

9 Formering, yngelpleje og eventuel neutralisation

Hunnerne i samme gruppe opfostrer deres unger i samme hule, og de er set opfostre hinandens unger. Hannerne tager i naturen også del i yngelplejen og ungerens beskyttelse.

I naturen yngler deguer normalt i forårs- og/eller efterårsmånederne (1-2 kuld pr. år), hvor døgnnet består af ca. 12 timers hhv. lys og mørke. I fangenskab yngler de året rundt. Der synes ikke at være en fast brunstcyklus hos hunner. Tilstedeværelsen af en han kræves dog formentlig til at udløse hunners ægløsning.

Drægtighedsperioden er ca. 90 dage (± 15 dage), og kuld størrelsen varierer fra 1-12, men er normalt 4-6 unger. Et par dage før fødslen bygger hunnen en rede i en hule (eller redekasse) og forer den med forskelligt materiale, f.eks. hø. Usædvanligt for gnavere generelt (bl.a. chinchillaer og marsvin undtaget) fødes ungerne oftest relativt udviklede med åbne øjne og fuld pels med en vægt på ca. 14 g – i sjældne tilfælde forekommer nøgne og blinde unger ved fødslen. Ungerne dier i ca. 3-4 uger, men de drikker samtidig vand og spiser fast føde, så dette skal altid være tilgængeligt for dem. Kønsmodenhed optræder normalt i 5-6 måneders-alderen (kan dog være fra 1,5-20 mdr.).

Ungerne skal være min. 5 uger gamle, før de må fjernes fra moderen.

10 Typiske tegn på sygdom og nedsat trivsel

Deguen lever i naturen i mindre grupper og skal altid holdes mindst to sammen, men gerne flere, hvis pladsen er til det. Hanner, der holdes sammen, bør dog være fra samme kuld, da der ellers let opstår slåskampe. Foto: A.J. Haverkamp

Deguens unger fødes oftest relativt udviklede med åbne øjne og fuld pels med en vægt på ca. 14 g – i sjældne tilfælde forekommer dog nøgne og blinde unger ved fødslen. Foto: Nanna Kristensen

Hold aldrig deguen i selve halen, da den herved kan tabe den – en ny vil ikke vokse ud. Såret vil normalt hele, men vævet kan blive betændt, hvor såret så fremstår sort eller gult. I disse tilfælde bør dyrlægen straks opsøges, da det ellers kan være fatalt for dyret.

Deguer kan udvikle diabetes, hvis de fodres med for sukkerholdig kost. Tegn herpå er stort væskeindtag og hurtigt væggtab. Der er få muligheder for behandling af diabetes hos deguer, hvorfor det er vigtigt kun at fodre sparsomt med sukkerholdige fødeemner.

Sørg for altid at have masser af gnavemateriale tilgængeligt, så forvoksede tænder og en resulterende nedsat trivsel undgås.

Øjenbetændelse kan forekomme, ofte grundet træk. Betændelsen kan afhjælpes ved at bade øjnene med lunken kamillete på en tot vat, ellers kontakt dyrlægen.

11 Øvrige informationer

For kontakt til praktikere forhør dig hos Dansk Primat Sammenslutning – Foreningen for Exotiske Pattedyr (www.aber.dk).

Denne pasningsvejledning er udarbejdet af Dyrenes Beskyttelse i samarbejde med Dansk Primat Sammenslutning – Foreningen for Exotiske Pattedyr. Beskrivelserne er dermed et udtryk for, hvordan vi mener, arten bør holdes, således at dens fysiologiske, adfærdsmæssige og sundhedsmæssige behov opfyldes. Der tages forbehold for, at arten kan holdes på andre velfærdsmæssigt forsvarlige måder end dem beskrevet. Ligeledes tages forbehold for, at ny viden om artens biologi og erfaringer med dens hold kan foreligge efter udarbejdelsen af denne vejledning.

1. version. December 2013